

13.9.2011

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntö 19.8.2011, YM046:00/2010

Lausunto luonnoksesta "Opas merkittävien ympäristövahinkojen korjaamismenettelyistä"

Ympäristöministeriö on pyytänyt Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus) lausuntoa ministeriön asettaman seurantaryhmän laatimasta luonnoksesta oppaaksi merkittävien ympäristövahinkojen korjaamismenettelyistä.

Yleisarvio oppaasta

Ympäristövahinkojen korjaamiseen liittyvät asiat on opasluonnoksessa koottu yhteen. Oppaassa on hyviä osioita, erityisesti luku 4 tarjoaa hyvin neuvoja käytännön toimintaan. Myös loppuun koottu luettelo ohjeista ja oppaista on hyödyllinen, ja esimerkkitapaukset valottavat tilanteita, joissa ympäristövastuulakia voidaan joutua soveltamaan.

Tämänkaltaisen oppaan tarkoituksena on auttaa virkamiehiä soveltamaan ympäristövastuulain säännöksiä käytännön työssään. Sitä käyttävät myös muiden alojen asiantuntijat kuin lakimiehet, ja erityisesti heitä ajatellen kokonaisuuden tulisi olla selkeämpi, jotta oppaasta olisi välitöntä hyötyä nimenomaan oppaana. Nykyisellään teksti muistuttaa monin paikoin oikeustieteen oppikirjaa, ja oppaasta tulisi käyttökelpoisempi ja vaivattomampi käyttää, jos sen käytännönläheisyyttä onnistuttaisiin lisäämään ja tekstityyliä keventämään.

Erityisesti luku 5 on kokonaisuudessaan raskas. Siinä on paljon asiaa ja useimmille ennestään tuntematonta terminologiaa, jota on tietenkin hyvä selvittää. Luku ei kuitenkaan tarjoa konkreettisia työkaluja asiaa pohjivalle virkamiehelle. Esimerkiksi ympäristövastuulain 7 §:n 2 momentin mukaisten korvausten määrittämisestä voisi antaa käytännön ohjeita, koska tämänkaltaisen korvauksista päättäminen on ELY-keskuksille vieraampaa.

Huomioita yksityiskohdista

- Luvun 2 otsikoksi sopisi sisällön huomioiden paremmin "Vahinkotyytit", tms.

- Luontovahinko-kappaleelle s. 18-20 kiitosta siitä, että siinä kerrotaan mistä käytännössä saa tai löytää tietoa. Muutenkin luontovahinko-osio hyvä ja siinä on paljon esimerkkejä.
- Oppaassa käytetään useissa yhteyksissä sanaa "asianomainen". Se ei ole juridinen termi, joten jos oppaan halutaan pysyvän "juridisella linjalla", pitäisi sana korvata jollain toisella (tilanteesta riippuen esim. asianosainen tai vahingon aiheuttaja).
- Luonnonvarapalvelun käsite oli vieras, ja sitä käytettiin useita kertoja ennen käsitteen määrittelyä. Jos mahdollista, se olisi hyvä määritellä heti, kun sitä käytetään ensimmäisen kerran. Laajemminkin voisi harkita määritelmien sijoittamista oppaan alkupuolelle, ja/tai määritelmät sisältävän hakemiston laatimista.
- Sivulla 49-51 on epäselviä kielen rakenteita, eli kieliasua voisi vielä hioa. (Kielioppia ja kirjoitusvirheitä koskevat muut havainnot on toimitettu seurantaryhmän jäsenen Ilpo Huolmanin käyttöön/tiedoksi.)
- Sivulla 61 on toiston tuntua, kun "laatikossa" olevat asiat toistuvat varsinaisessa tekstissä.
- Sivulla 64 sanotaan, että liitteessä 3 pyritään valottamaan taloudellista arvottamista esimerkin kautta. Liite 3 on prosessikaavio, ja tässä tarkoitettaneen liitteen 4 esimerkkitapausta 5.
- YVD tarkoittanee ympäristövastuudirektiiviä. Pääsääntöisesti oppaassa käytetään koko sanaa, ja "yllättäen" kohdalle tullutta lyhennettä piti hetken aikaa miettiä.

Asiantuntijaverkoston nimeämisen tarve

Uudenmaan ELY-keskus suhtautuu positiivisesti ajatukseen erityisen asiantuntijaverkoston nimeämisestä merkittävien ympäristövahinkojen korjaamistarpeen ja -vaihtoehtojen arvioinnin tueksi. Koska kyse on lainsäädännöstä, joka tulee sovellettavaksi suhteellisen harvoin, toimenpiteistä päättävillä viranomaisilla on varmasti tarvetta saada tukea ja neuvoja päätöksentekonsa avuksi. Vaikka erityistä asiantuntijaverkostoa ei nimettäisikään, olisi hyvä, jos virkamiehillä olisi tiedossaan edes joku yksittäinen ympäristöministeriön tai SYKE:n asiantuntija, jonka puoleen olisi mahdollista ongelmatilanteissa kääntyä.

Ympäristövastuulakia koskeva kysymys menettelystä

Opasluonnosta lukiessa heräsi kysymys, joka sinänsä ei koske itse opastekstiä. Ympäristövastuulain 9 §:n 2 momenttiin perustuva velvollisuus panna viipymättä vireille menettely korjaavista toimenpiteistä määrittämiseksi (hallintopakomenettely) on hieman yllättävä. Käytännön kokemus pilaantuneita maita sekä ympäristölupien valvontaa koskevis-
sa asioissa on osoittanut, että suurin osa toiminnanharjoittajista on neuvottelujen jälkeen valmiita toimimaan ELY-keskuksen ehdottamalla ja

edellyttämällä tavalla, eikä hallintopakkoprosessia ole tällöin tarpeen käynnistää, saati viedä loppuun. Vapaaehtoisuutta korjata ympäristövahinkojen seurauksia voisi ajatella vastaavalla tavalla löytyvän myös ympäristövastuulain piiriin kuuluvissa tapauksissa, etenkin tilanteissa, joissa vahinko on aiheutunut onnettomuuden eikä tahallisten laiminlyöntien seurauksena. Ympäristövahinkojen korjaamismenettelyn koulutustilaisuudessa lokakuussa voisi ehkä käsitellä tätä asiaa ja kysymystä siitä, miten pitkälle hallintopakkoprosessia on vietävä, jos toiminnanharjoittaja suorittaa edellytetyt toimenpiteet vapaaehtoisesti.

Yksikönpäällikkö, yli-insinööri

Heli Antson

Lakimies

Tanja Ylitöyrä

